

gyerekek nevelésében. Ugyanakkor nagy szeretettel inti lányait, hogy hallgassanak a bátyjaikra, a fiúk pedig mutassák meg „*atyafiságukat*” a lányokkal szemben, hisz „*egy atyától valók vagytok*” – írja.

Mint említettem, nem tudjuk, hogy Révay Anna pontosan mikor halt meg. De ha jól számoljuk, akkor körülbelül egy év alatt történt mindaz a tragédia a családjukban, amelyet az írás címében előre vetítettünk. András nevű testvére csatában hunyt el. Az akkori erdélyi fejedelem a jogszerűséget nem betartva kivégeztette a férjet, Kendi Gábor családfőt. Vele együtt ugyanazon főúri családban öt férfi halálával tönkretett egy ősi, erdélyi nemesi családot. Birtokaikat elkobozta – mintegy jobbágyosba taszítva őket – és azokat más híveinek adományozta. A végrendelkező, beteg anya pedig négy árvát hagyott maga után a halálával.

Nem csodálkozhatunk az ilyen tettei után azon, hogy Báthori Zsigmond fejedelemnek 1602-ben el kellett véglegesen hagynia a szülőhazáját, Erdélyt. Idegen földön, Csehországban volt kénytelen élni, és ott is halt meg fiatalon, mintegy 41 éves korában.

Fülöp László

A Mándics család és Csávoly

Madách szavainak aktualitása jutott ismét eszembe. Emlékezni több mint szükség. Egy emberi értékekben gazdag, tartalmas életút, mely mélyről, hátrányos, bizonytalan helyzetből indult. A gondviselésnek köszönhetően szószólója lehetett azoknak, akikből való. Áldozattal vállalta, s mi, mai utódai úgy érezzük, példaként szolgálhat mindazoknak, kik egy emberibb világ megteremtésén fáradoznak. Ő nem más, mint ősünk, nobilis Mándich Mátyás/Matija Mandić (1675–1734), a családjunk és szülőfalunk, Csávoly alapítójának egyike.

A kezdeti időszakról nem sok forrás maradt ránk. Első információim apai nagypámtól származnak, aki népes családjunk öt generációjáig az elhunytak sírhalmait is megmutatta.

Lélektani gyökerei vannak annak, hogy olthatatlan kíváncsiságunk, amikor századokkal ezelőtt élt ősünk nyomát kutatjuk. Értéket hagyományoztak az utánuk jövő nemzedékekre. Ideje, hogy példájukat újra felelőlegessük. Az őshöz való ragaszkodás nem pusztán nosztalgia, hanem a nemzethez tartozás egyik útja. A nemzet történelmében csupán hajszáler a család története, amely biztosítja az állandó kapcsolatot a nagy egésszel, a körülöttünk élő emberekkel.

A török hódoltság és a Rákóczi-szabadságharc során a középkori Csávoly falu, melynek története 1198-ig nyúlik vissza, elnéptelenedett. Története során többször kényszerült újból talpra állni, mint ezúttal is. Alapnépessége a katolikus bunyevác nép volt, a horvát nép része, annak sajtáságos etnikai csoportja.

A falu és családjunk alapító őse 1722-ben bajai lakosként került Csávolyra, ahol leszármazottáival együtt véglegesen otthonra talált. Miért és mikor hagyta el szülőföldjét, a Buna folyó forrásvidékét? Erről kevés hiteles forrás maradt ránk. Ismereteink szerint a törökök elől menekülve kényszerült Magyarországon oltalmat, menedéket keresni. Nem akarták vallásukat mohamedánra felcserélni. Egyes történészek szerint 1687-ben szervezett keretek között történt a menekülés a ferences rendi szerzetesek kíséretével. Szüleivel 12 éves korában, gyermekként volt tagja az elvándoroltaknak.

Ők a bácskai Zomborban találtak oltalomra. Itt bővült tízre testvéreinek száma. Azért Zombor városában, majd Baján, mert itt kapott lehetőséget. Ugyanis időközben a császári udvar a Zombori és Bajai járás határvidékén fegyveres határőrszolgálatot létesített, amely szinte kivétel nélkül a török elleni harcokban edződött délszláv betelepülőkől állt össze. Az erődökben parasztkatonák teljesítettek szolgálatot, s azon felül különböző harcokban is rész vettek. Mátyás 41 éves korában ötgyermekes családapaként részt vállalt az 1716–1718 közötti török–osztrák–velencei háborúban, amelyben 1716. augusztus 5-én Péterváradnál a török sereg megsemmisítő vereséget szenvedett. Itt őszünk élete kockáztatásával hősiessé küzdött. Ezért Bács-Bodrog megye nemesi előjárósága Mándich Mátyást armális nemesiségre terjesztette fel a királyhoz, melyet Bécsben 1720. április 29-én III. Károlytól meg is kapott. Ezt 1720. október 3-án a Baján tartott közgyűlésen hirdették ki. A nemesi oklevél és a családi címer együtt tükrözi hősi érdemeit. Amint tudjuk, akkor már ő is bajai lakos volt. Testvéreinek sorsát nem ismerjük. Gyermekei közül is csak a Baján született és keresztelt Mihály fia és annak Csávolyon született Márk fia (vagyis az unoka) vert gyökeret Csávolyon.

A Mándich család nemesi címere

Szépkoromban gazdag történelmi időkre, fájó momentumokra, a benne élt alkotó-teremtő emberekre gondolok – azok örömére és bánatára. Emlékezetem lelki színpadán ki-váló személyiségek, híres emberek sora jut eszembe családukból és a Csávolyról elszármazottakból. Radnóti szavaival vallom: „*Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, messzeringő gyermekkorom világa.*” Soha sem tudnám elhagyni saját elhatározásomból. Hiszem, hogy Csávoly az utóbbi 285 éve alatt a népek országútján álló településből a népek békés otthona lett – mindenkorra. A mi feladatunk múltunk ezen hagyatékát a jövő számára megtartani, átörökíteni. Megőrizni azok emlékét, akik kiemelkedő érdemet szereztek népük és pátriája üdvére, szülő- és lakóhelyük szolgálatában.

Soha el nem múló hálával tartozunk őseinknek!

Mándics Mihály